

KUTSESTANDARD

Arhitektuuripärandi spetsialist, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid.

Arhitektuuripärandi spetsialist, tase 7 kutsestandard on magistritaseme ja täiendusõppe õppekavade koostamise ning isikute kompetentsuse hindamise alus kutse andmisel.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Arhitektuuripärandi spetsialist, tase 7	7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Arhitektuuripärandi spetsialist lähtub oma töös kaasaegsest keskkonnakäsitluse filosoofiast ja säästva arengu põhimõtetest, mille eesmärk on kultuurilise mitmekesisuse säilitamine ja alalhoidlik suhtumine kultuuripärandisse. Arhitektuuripärandi spetsialisti teadmised, oskused, kogemused, hoiakud ja haridus võimaldavad osaleda töödes, mis väärtustavad ja säilitavad arhitektuuripärandit praegustele ja tulevastele põlvkondadele. Arhitektuuripärandi spetsialist tegeleb ehitiste (sh ehitis-, tehnika-, tööstus- ja ajaloomälestiste) ja hoonestatud alade (sh muinsuskaitsealade, miljööväärtuslike alade, rahvusparkide) uurimise, inventeerimise, kaitse tingimuste, eksperdihinnangute, restaureerimiskontseptsioonide ja säilitamiskavade koostamisega ning nõustamise ja nimetatud tegevuste juhtimisega. Arhitektuuripärandi spetsialist tunneb Eesti ja rahvusvahelisi kultuuripärandi säilitamise seadusandlikke dokumente ja hartasid, konserveerimise, restaureerimise, hooldamise põhimõtteid, meetodeid ja praktikad, arhitektuuri- ja kunstiajalugu, kultuuriväärtuslike alade kujunemise ajalugu ning nende planeerimise ja säilitamise põhimõtteid, arhitektuuri- ja ehitusterminoloogiat ning omab teadmisi muinsuskaitse filosoofiast, teooriast ja ajaloo. Arhitektuuripärandi spetsialist töötab interdistsiplinaarsel kutsealal, mis eeldab võimet mõista erinevate osapoolte vajadusi ehituspärandi väärtustamisel ja säilitamisel, on hea suhtleja ning meeskonnatöös osaleja. Arhitektuuripärandi spetsialist lähtub oma töös kutse-eetika normidest. Väga oluline on pidev erialane enesetäiendamine.

6. taseme arhitektuuripärandi spetsialist on erialase ettevalmistusega, kuid väheste praktiliste kogemustega töötaja. Järgib oma ülesannete täitmisel täpselt etteantud juhiseid, võib vajada kõrgema taseme spetsialisti juhendamist. Uurib, dokumenteerib ja analüüsib ehitiste ja hoonestatud alade ajalugu, seisukorda, väärtusi ning teeb säilitamise ettepanekuid. Vastutab talle antud ülesannete täitmise eest.

7. taseme arhitektuuripärandi spetsialist on erialase ettevalmistusega ning praktilise kogemusega vastutav spetsialist, kes töötab iseseisvalt. Juhendab arhitektuuripärandi spetsialisti (tase 6), praktikante jt. Uurib, dokumenteerib ja analüüsib ehitiste ja hoonestatud alade ajalugu, seisukorda, määratleb väärtusi. Koostab ehitiste ja hoonestatud alade kaitse- ja kasutustingimusi ning muinsuskaitse eritingimusi, säilitus-, konserveerimis- ja restaureerimisjuhiseid, sise- ja välisviimistluslahendusi, teostab muinsuskaitse järelevalvet. Nõustab ja juhib ehituspärandi säilitamise ja kaitsega seonduvaid töid. On kursis ehitiste konserveerimise kaasaegsete teooriate ja uute meetodikatega.

8. taseme arhitektuuripärandi spetsialist on erialase ettevalmistusega ning suure praktilise kogemuse, laia silmaringi ja avatud mõtlemisega tippspetsialist, kes töötab iseseisvalt ja omal vastutusel. Uurib, dokumenteerib ja analüüsib kõrge väärtusega ja kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate ehitiste ja hoonestatud alade ajalugu, seisukorda, selgitab väärtusi ning koostab ja hindab kaitse tingimusi ning säilitus- ja konserveerimisjuhiseid ja meetodikaid ning restaureerimiskontseptsioone. Juhib ja nõustab ehituspärandi säilitamise ja kaitsega seonduvaid töid. On võimeline andma keerulisemaid eksperthinnanguid oma erialal. Analüüsib ja üldistab erialasest praktikast saadud kogemusi ja teavet ning jagab neid erialaringkonna ja avalikkusega. Vahendab rahvusvahelist erialast teavet kohalikele ja

vastupidi. On kursis ehitiste konserveerimise kaasaegsete teooriate ja uute metoodikatega. Osaleb rahvusvahelistes koostöövõrgustikes, töögruppides või erialasündmustel.

A.2 Tööosad

- A.2.1 Ehitiste ja hoonestatud alade uuringud.
- A.2.2 Juhendite, tingimuste ja ettepanekute koostamine.
- A.2.3 Eksperthinnangud ehitiste ja hoonestatud alade kultuuriväärtustele.
- A.2.4 Muinsuskaitse järelevalve.
- A.2.5 Juhendamine ja nõustamine.
- A.2.6 Tegevuse planeerimine.
- A.2.7 Eriala edendamine.

Valitavad tööosad

- A.2.8 Töötamine riigiasutustes ja kohalikes omavalitsustes.
- A.2.9 Töögrupi juhtimine.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Arhitektuuripärandi spetsialist töötab sise- kui ka välitingimustes. Ehitisi uurides tuleb järgida ohutusnõudeid ja bürooruumides tervisekaitse nõudeid. Töökoormus võib olla ebaühtlane. Töö nõuab mõõdukat füüsilist pingutust, toimides erinevates looduslikes tingimustes ja ilmastikuoludes ning kokku puutudes erinevate sotsiaalsete keskkondadega.

A.4 Töövahendid

Arhitektuuripärandi spetsialist kasutab oma töös ehitiste uurimiseks ja dokumenteerimiseks vastavaid töövahendeid, erinevaid kommunikatsioonitehnikaid, kontori- ja projekteerimistarkvara ning tavapäraseid bürootöövahendeid.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Loogiline mõtlemine ja üldistuvõime, tähelepanu- ja süvenemisvõime, iseseisvus, otsustamisjulgus, täpsus, koostöövõime, suhtlemisvalmidus, õppimise- ja saavutusvajadus, püsivus, kohuse- ja missioonitunne.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Erialase või muu asjaomase (arhitektuur, ehitus, konserveerimine, ajalugu) haridusega magistri tasemel, arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituse ja töökogemusega.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Arhitektuuri restauraator, arhitektuuri konservaator, muinsuskaitse nõunik, muinsuskaitse inspektor, miljööväärtuslike alade spetsialist, restauraator-projektijuht.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

7. taseme arhitektuuripärandi spetsialisti kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1-B.2.7 ja B.2.10-B.2.11 tõendamine. Täiendavalt on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.8-B.2.9.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Ehitiste ja hoonestatud alade uuringud	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Kogub alusandmeid uuringuobjekti kohta, kasutades arhiivimaterjale ja paikvaatlust.	

2. Koostab ehitiste ja hoonestatud alade uuringute tegevuskava, milles näitab uuringute eesmärgid, ulatuse ja kasutatavad meetodid. Tegevuskava koostamisel arvestab tasakaalu uuringu tulemuslikkuse ja arhitektuuripärandi säilimise vahel.
3. Koostab mälestise uurimiseks tegevuskava vastavalt muinsuskaitseadusele.
4. Uurib arhiivi- ja bibliograafiamaterjale, millega selgitab ajalooliste allikate (dokumentide, jooniste, fotode, plaanide, kaartide jms) olemasolu, ning kogutud andmete põhjal koostab analüüsi, mille eesmärk on anda ülevaade ehitise või hoonestatud ala kujunemisest ja ehitusetappidest ning saada lähteandmeid väliuuringute tegemiseks ja väärtuste hindamiseks.
5. Teeb kindlaks ja dokumenteerib (kirjeldab, mõõdistab, fotografeerib) ehitise olukorra, fikseerides hoone kasutuse, arhitektuurse üldilme, hoone osad, nähtavad ehitus- ja viimistlusmaterjalid ning nende seisukorra.
6. Määratleb ja dokumenteerib kultuuriväärtuslikud tarindid ja detailid, loetledes, mõõdistades, fotografeerides ja tähistades nende asukoha joonistel ja/või skeemidel.
7. Inventeerib ja dokumenteerib hoonestatud ala olukorra kultuuriväärtusliku ja miljöölise eripära määratlemiseks. Selgitab välja iseloomuliku planeerimis- ja hoonestusstruktuuri (tänavate või teede ja kruntide struktuur, hoonestuse paiknemine, iseloomulikud mahud ja kõrgused jms), kasutades sobivaid meetodeid. Määratleb hoonestuse vanuse, iseloomulikud hoonetüübid, materjalid ja detailid, seisukorra ja säilivuse, kasutades sobivaid meetodeid. Kirjeldab haljastust ja haljastusviisi, piirdeaedu, katendeid, väikevorme jms, tuues välja iseloomuliku ja erandliku.
8. Teostab ehitusajaloolised uuringud (väliuuringud). Teeb sondaažid, avangud ja šurfid objekti ehitusjärgude ja algilme tuvastamiseks, kasutades sobivaid tehnikaid ja töövahendeid. Teeb kindlaks varasemad viimistluskihid, varjatud detailid ja tarindid ning selgitab nende mõõtmed, säilivuse ja seisundi. Vajadusel võtab proove materjalide (kivid, mört, krohv, puit, värv jm) omaduste või päritolu kindlakstegemiseks, kaasates vajadusel materjaliteadlase ja saadab proovid laboratoorsetele uuringutele. Dokumenteerib uuringute käigu.
9. Koostab uuringute aruande, milles annab ülevaate teostatud uuringutest ja kasutatud uurimismeetoditest ning hindab uurimiskavas püstitatud eesmärkide täitmist. Koostab analüütilise kokkuvõtte uurimistulemustest koos järelduste ja hinnanguga ja teeb ettepanekud lisauuringuteks ning järgnevatel tegevusteks.
10. Vormistab aruande ja selle osana illustreerivad materjalid ja graafilise dokumentatsiooni (fotod, plaanid, joonised, kaardid jms), mis on vormistatud selgelt, arusaadavalt ja teistele osapooltele (näit omanik, tellija, projekteerija jt) mõistetavalt.
11. Uurib mälestisi ja koostab uuringuaruande vastavalt muinsuskaitseadusele.

B.2.2 Juhendite, tingimuste ja ettepanekute koostamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

1. Esitab ehituspärandi korrashoiuks vajalike tegevuste loendi, määrab teostamise sageduse ja traditsioonilistele ehitus- ja viimistlusmaterjalidele sobivad hooldusviisid, et tagada pärandi säilimine.
2. Teeb kokkuvõtte varasemate uuringute tulemustest, ehitusajaloost, seisukorrast ja väärtustest, mille alusel määratleb, kuidas ja mis ulatuses tuleb ehituspärandit säilitada või ennistada ning vajadusel näeb ette lisauuringud.
3. Hindab kavandatavate muudatuste mõju ehitise ja hoonestatud ala kultuuriväärtusele. Määratleb, kuidas ja millises ulatuses võib ehitise või hoonestatud alasid muuta, lähtudes piirkondlikust eripärast, ehitustraditsioonidest ja stiilikriitilistest kaalutlustest. Sõnastab kaitset ja arengut tasakaalustavad tingimused, piirangud ja soovitusel, et tagada kultuuriväärtuste säilimine.
4. Koostab muinsuskaitse eritingimused ehitise konserveerimiseks, restaureerimiseks ja ehitamiseks vastavalt muinsuskaitseadusele.
5. Koostab muinsuskaitse eritingimused planeeringutele vastavalt muinsuskaitse- ja planeerimisadusele.
6. Vajadusel osaleb uuringute või kaitsetingimuste põhjal ehitiste või hoonestatud ala säilitamiskava koostamisel ja määratleb säilitamise ja uuendamise üldnõuded, mis tagavad objekti ja selle konteksti tervikliku säilimise.
7. Teeb sondaažide tulemuste ja stiilikriitiliste teadmiste alusel tasakaalustatud viimistluslahenduste ettepanekuid.
8. Teeb fassaadide joonised, kus on näidatud kahjustused, kõikide fassaadiosade värvitoonid ning eristatud säilitatavad, restaureeritavad ja asendatavad detailid ja avatäited.
9. Kirjeldab ajaloolistele viimistluskihtidele ja fassaadidetailidele sobivaid hooldus- ja restaureerimismeetodeid.
10. Koostab vastavalt muinsuskaitseadusele mälestise välisviimistlemise põhiprojekti töödeks, mis ei ole ehitamine ehitusseaduse tähenduses.

B.2.3 Ekspert hinnangud ehitiste ja hoonestatud alade kultuuriväärtustele

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

1. Annab ehitistele ja hoonestatud aladele väärtushinnanguid, kasutades uuringu tulemusi ja sobivaid meetodeid.
2. Koostab mälestiseks tunnistamise ja lõpetamise ekspert hinnangu vastavalt muinsuskaitseadusele.
3. Hindab kavandatavate ruumiliste muudatuste mõju kultuuripärandile vastavalt kehtivale seadusandlusele.

B.2.4 Muinsuskaitsealine järelevalve	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Külatab regulaarselt ehitusobjekti ja kontrollib ehitustööde vastavust projektile ning osaleb ehituskoosolekutel. 2. Jälgib kasutatavate meetodikate, tövõtete ja ehitusmaterjalide sobivust muinsuskaitsest aspektist. 3. Dokumenteerib järjepidevalt ehitustegevust vastavalt muinsuskaitseadusele. 4. Koostab muinsuskaitse järelevalve aruande vastavalt muinsuskaitseadusele.	
B.2.5 Juhendamine ja nõustamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Nõustab erialaselt projekteerijaid, planeerijaid, omanikke, tellijaid, riigiasutusi ja kohalikke omavalitsusi. 2. Vajadusel koostab õppe- ja juhendmaterjale. 3. Juhendab 6. taseme spetsialiste ja praktikante.	
B.2.6 Tegevuse planeerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Püstitab oma tegevuste lühi- või pikaajalised eesmärgid, lähtudes kultuuripärandi säilitamise vajadusest ja arvestades osapoolte võimalusi. 2. Kavandab tööprotsessi, meetodika, töömahu ja ressursi (tööjõud, aeg, raha, töövahendid jm), kindlustades tööülesannete kvaliteetse ja õigeaegse täitmise, kogudes vajalikku informatsiooni, analüüsides ja interpreteerides seda.	
B.2.7 Eriala edendamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Osaleb kultuuripärandi säilitamise valdkonna arendamises, täiustades metodoloogiat ja tehnoloogiat. 2. Teeb koostööd erialaga seotud spetsialistide ja teadlastega objekti uurimisel ning tulemuste analüüsimisel.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Täiendavalt on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.8-B.2.9.

B.2.8 Töötamine riigiasutustes ja kohalikes omavalitsustes	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Juhib või nõustab kultuuripärandi säilitamisega seonduva valdkonna tööd (ehituspärandi osa), kaasates vajalikke spetsialiste ja lähtudes seadusandlusest, avalikust huvist ja heast tavast.	
B.2.9 Töögrupi juhtimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Juhib kultuuripärandi säilitamisega seonduvaid projekte ja/või vastavat tööühma. 2. Püstitab tegevuste lühi- või pikaajalised eesmärgid, lähtudes kultuuripärandi säilitamise vajadusest ja arvestades osapoolte võimalusi. 3. Kavandab tööprotsessi, meetodika, töömahu ja ressursi (tööjõud, aeg, raha, töövahendid jm), kindlustades tööülesannete kvaliteetse ja õigeaegse täitmise. 4. Kohaneb muutuvate olukordadega, organiseerides ümber töögrupi tööd. On avatud tekkivate küsimuste lahendamisel. 5. Mõjutab positiivse tööühkonna tekkimist.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.10 Suhtlemine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Avaldab selgelt oma arvamust, ei varja teavet ning oskab välja tuua arutluse olulisemaid punkte. Argumenteerimisel kasutab erialaseid teadmisi ja sobivaid suhtlemistehnikaid. 2. Teadvustab hoiakute ja väärtuste mitmekesisust.	

3. Loob ja hoiab häid suhteid klientide ja kolleegidega. Suhtleb edukalt inimestega kõikidelt tasanditelt, sh avalikkusega. Loob ja hoiab toimivaid erialaseid koostöövõrgustikke.
4. Väljendab ennast selgelt nii kõnes kui kirjas. Jagab ja vahendab erialast teavet, kasutades sobivaid suhtlemis- ja esitlustehnikaid.
5. Tuleb toime konfliktidega ja rakendab konflikti lahendamise põhimõtteid. kasutab enesekehtestamise tehnikaid probleemsetes olukordades.
6. Kuulab teisi spetsialiste ja konsulteerib nendega.
7. Osaleb koosolekutel, konverentsidel, diskussioonidel ja töörühmades, kasutades aktiivse kuulamise tehnikat . Esineb erialastel avalikel sündmustel, kasutades sobivaid suhtlemistehnikaid.

Teadmised:

1. Suhtlemispsühholoogia alused.

B.2.11 Arhitektuuripärandi spetsialist, tase 7 kutset läbiv kompetents

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

1. Lähtub oma töös kutsealaga seonduvatest õigusaktidest, ja rahvusvahelistest dokumentidest (vt lisa 1).
2. Tugineb oma töös teadmiste muinsuskaitse filosoofiast, teooriast ja ajaloo ning arhitektuuri, kunsti- ja linnaehitusajaloo ning arhitektuuri- ja ehitusterminoloogiast.
3. Lähtub oma töös ehituspärandi säilitamise, konserveerimise, restaureerimise ja hooldamise tunnustatud põhimõtetest, meetoditest ja praktikatest.
4. Haldab, analüüsib, sünteesib ja oskab kriitiliselt hinnata erialast informatsiooni.
5. Tunneb ära olukorrad, mis vajavad teiste erialade kompetentsust, ekspertiiside tegemist ja kaasab vastavad spetsialistid (kunstiajaloolane, kunsti konservaator, materjaliteadlane, arheoloog, arhitekt, maastikuarhitekt, ehitusinsener, dendroloog, geograaf jt).
6. Määratleb ehitiste ja hoonestatud alade kultuuriväärtusi ning suudab neid vahendada ka erialaväliste isikutele.
7. Võtab vastu tasakaalustatud otsuseid, nii et säiliks objekti ja selle konteksti arhitektuuriline, kunstiline ja kultuuriline sidusus ning terviklikkus.
8. Koostab erialast teksti ja graafilist dokumentatsiooni, kasutades sobivat tarkvara.
9. Kohaneb muutuvate olukordadega, organiseerides enda ja vajaduse juhendatava/alluvate töö ümber.
10. Juhindub oma töös konservaatori/restauraatori kutse-eeskärtest.
11. Valdab eesti keelt tasemel B2 ja erialast terminoloogiat (vt lisa 3).
12. Valdab ühte võõrkeelt tasemel B1 (vt lisa 3).
13. Valdab arvuti vastavuses moodulitele AO1-AO4, AO6, AO7 ja AO12 (vt lisa 2 punktid 1,3,5).
14. Täidab ohutustehnika nõudeid.

Teadmised:

1. Rahvusvahelised muinsuskaitse, kultuuripärandi säilitamise, konserveerimise ja restaureerimise konventsioonid ja hartad.
2. Arhitektuuri-, ehitus- ja linnaehitusajalugu, pärandimaastikud.
3. Kultuuriväärtusliku keskkonna säilitamise ja ruumilise planeerimise põhimõtted.
4. Arhitektuuri- ja ehitusterminoloogia.
5. Muinsuskaitse ajalugu ja kaasaegsed muinsuskaitse teooriad ja praktikad.
6. Traditsioonilised ehitus- ja viimistlusmaterjalid, nende omadused ja kasutuskohad.
7. Ajaloolistele materjalidele sobivad hooldusviisid, konserveerimis- ja restaureerimismeetodid.
8. Ajaloolised konstruktsioonid.
9. Ehitus- ja viimistlusmaterjalide kahjustuste tekkepõhjused ja lagunemist ennetavad tegevused.
10. Konserveerimiskeemia ja -bioloogia alused.
11. Tööohutus.
12. Fotografeerimise alused.
13. Tekstide ja graafilise dokumentatsiooni vormistamise alused.
14. Avaliku esinemise ja esitlustehnikad.

C-osa **ÜLDTEAVE JA LISAD**

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile

1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-24042014-02/4k

2. Kutsestandardi koostajad	Ilme Mäesalu, Muinsuskaitseamet Juhan Kilumets, Rändmeister OÜ Krista Laido, Eesti Kunstiakadeemia Lilian Hansar, Eesti Kunstiakadeemia Maari Idnurm, EEB Projekt OÜ Maris Mändel, Eesti Kunstiakadeemia Oliver Orro, Eesti Kunstiakadeemia Tiina Linna, Eesti Arhitektide Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	19
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	24.04.2014
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.10.2016
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2621 Arhivaarid ja kuraatorid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Architectural Conservationist, level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Õigusaktid	
Lisa 2 Arvuti kasutamise oskused	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	